

Csatlakozás az európai népek nagy közösségéhez

– KÖSZÖNTŐ HELYETT LEGFONTOSABB TENNIVALÓINKRÓL –

„Egy nép lelkét kultúrája,
dalai, zenéje, táncai és
költészete teszi gazdaggá.”
(Budai Ilona)

Rövidesen történelmi sorsfordulóhoz érkezünk: belépünk az európai népek nagy közösségébe. Oda, ahol a nemzeti egységre és összefogásra lesz a legnagyobb szükségünk, hogy minél kedvezőbb pozíciókat teremthessünk népünk, nemzetünk számára, nemzeti értékeink megőrzésére és védelmére. Ez a jövőnk szempontjából létfontosságú feltétel azonban csak akkor valósulhat meg, s ezt mindenkinek be kell látnia, ha közéletünkben egyértelművé válna az, hogy az őszinte tükröbenézést, a tiszta lelkiismeretet sohasem helyettesítheti a másokra mutogatás, az arcpirulás nélküli hazudozás, a törvények kijátszása, a félrevezető mellébeszélés, a demagóg rágalmozás, a görcsös hatalomvágy, a gátlástalan érdek- és vagyonhajhászás, a tapintatlan stílus és durva hangnem, amely egyre inkább eluralkodott. Nem feledkezve meg egy pillanatra sem egyik szállóigénk megszívlelendő nagy-nagy bölcsességéről: *„A hazát jobban kell szeretnünk, mint gyűlölnünk ellenségeinket.”* (Deák Ferenc)

Az említettek nemcsak Európához, hanem emberhez sem méltó viselkedésről, magatartásról árulkodnak. Felszámolásuk – a közelgő európai csatlakozás miatt – egyre sürgetőbb. De sorsdöntő kérdés is, mert egyébként a közjó önzetlen és érdek nélküli szolgálata válna értékvesztetté vagy nevetség tárgyává. És ezt nem hinném, hogy egyetlen egy ép erkölcsű és felelősséget érző ember is kívánná, mint azt sem, hogy az, aki képtelen a közjó tisztességes szolgálatára, vagy közben sárosodik be, hogy az ne álljon félre egyszer s mindenkorra. Ha ezt önként maga nem teszi meg, akkor joga legyen a közösségnek – saját jól felfogott érdekében –, hogy soraiból kivesse. Európában – tudtommal legalábbis – ez a gyakorlat. Klasszikus költőnkkel, Berzsenyi Dániellel (1776–1836) tehát meggyőződéssel valljuk mi is, hogy „... minden ország támasza és talpköve a tiszta erkölcs ...”.

Az erkölcs ősi és éltető követelményrendszere egyébként az emberiségnek, melyet már évezredek óta hirdet a kereszténység, s benne a keresztény Európa is, mondván: szeretet, áldozatkészség és jóakarattal nincs békeség és tisztaság a földön, de igazi lelki-közösség és együvértartozás sem létezik.

Népünk magasrendű erkölcsiségét érhetjük tetten évszázados múltva visszatekintő népköltészeti műfajainkban is. Gondoljunk csak a sok-sok bölcsességet, igazságot és követendő erkölcsi normát kifejező közmondásainkra! Szabad legyen csak néhányat megemlítenem ebből a kimeríthetetlen gazdag és tiszta forrásból:

- *Ki mint vet, úgy arat.*
- *Igaz ember igazat szól.*
- *A hazug embert hamarabb utoléri, mint a sánta kutyát.*
- *Aki nem akar adni, azt mondja, nincs.*
- *Ha adtál, feledjed, ha kaptál, emlétsed.*
- *Nem való számárnak a bársony nyereg.*
- *Az igaz mondás nem emberszólás.*
- *De sokba kerül bevallanunk, hogy más derekabb minálunk.*

Ugyancsak vitathatatlan igazságok, rokonszenves mesehősök, elgondolkodtató történetek fedezhetők fel népmeséink világában is. Az egység, az összetartás erejét példázza – többek között igen meggyőző szemléletességgel – egyik népmesénk is, melyben az agg király a rözseszál és a kötegrőzse szembeállításával fejezi ki – mintegy végakaratául – az összefogás legyőzhetetlen erejét, az „egységben az erő” nagy-nagy igazságát.

Mindenképpen ide kívánkozik *Csoóri Sándornak* (1930–) *Méhes György* (1916–) meseire vonatkozó igen találó megállapítása:

„... aki mesét ír diktatúrák ideje alatt, végig arról beszél, hogy a gonosznak el kell tűnie, s az igazságnak győznie kell. Arról, hogy az adott szó szent, az együvé tartozás ugyanígy. Egy nemzet gondolkodásának tratlan alkotmánya a mesekincsében van. Minden jogérzék csíra formájában benne fejeződik ki, s ez lesz később a felnőtt ember öröksége.”

Mennyi, de mennyi megszfivlelendő gondolatot, okos útbaigazítást, önvizsgálatra készítő örökséget hagytak ránk költőink, fróink is, akik valóban a nemzet élő lelkiismereteként szóltak hozzánk. A több évszázadot felölelő és európai rangú irodalmunkból most csak néhány író tudunk megszólaltatni, jobbára csak költőket, azokat is egy-egy versrészletük erejéig, annak bizonyosságául, hogy üzenetük napjainkban sem veszített semmit magasrendű erkölcsiségéből, vitathatatlan esztétikai értékéből, érzelmi-gondolati időszerűségéből.

Nemzeti irodalmunkban ez a küldetéstudata, közéleti-társadalmi elhivatottsága csak akkor valósulna meg igazán, ha mi is mint olvasók fogékony lélekkel, szünni nem akaró érdeklődéssel, rendszeres anyagi és erkölcsi támogatásunkkal elősegítenénk, hogy ez a gazdagító nemzeti örökségünk valóban szerves részévé váljon mindennapjaink érzés- és gondolatvilágának. Ezzel a hittel és figyelemfelhívó szándékkal adjuk most közre ezt a mi kis válogatásunkat, mert meggyőződésünk, hogy nemcsak gazdasági és anyagi felemelkedésre van szüksége ennek a sokat szenvedett országnak, hanem jövőnk szempontjából legalább ennyire fontos lenne erkölcsi megújulása is.

*A hazáért élni, szenvedni s jót tenni,
Ügye mellett önként s bátran bajra menni,
Kárt, veszélyt, rabságot érte fel sem venni,
S minden áldozatra mindenha kész lenni. –*

Bacsányi János (1763–1845): Bízttatás

*Messze jövendővel komolyan vess össze jelenkort:
Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül!*

Kölcsey Ferenc (1790–1838): Huszt

*Egy új irány tör át a lelkeken:
A nyers fajokba tisztább érzeményt
S gyümölcsözőbb eszméket oltani,
Hogy végre egymást szívben átkarolják,
S uralkodják igazság, szeretet.*

Vörösmarty Mihály (1800–1855): Gondolatok a könyvtárban

*Áldozat s tett, ez a két tükör, mely
A valódi honfiút megmutatja,
De ti gyáva s önző szívek vagytok,
Tettre gyávák s önzők áldozatra.*

Petőfi Sándor (1823–1849): A szájhősök

*Az nem lehet, hogy milliók fohásza
Örökké visszamálljon rólad, ég!
És annyi vér – a szabadság kovásza –
Posvány maradjon, hol elönteték.
Támadni kell, mindig nagyobb körökben,
Életnek ott, hol a mártir-tetem
Magát kiforrja csendes földi rögben:
Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem.*

Arany János (1817–1882): Magányban

*Javában áll a vásár; a zsvivajban
Magsiketül a lelkiismeret.
A cég feloszlik; im végeladóban
Árverelik a kerületeket.
Kapós az áru; hogy ne! sokat ér,
S potomság, mit a boltos érte kér:
„Ki hazudik nagyobbat?” E sivár
Föltétel a kikiáltási ár.*

Vajda János (1827–1897): Sodoma

*Őrzők, vigyázzatok a strázsán,
Az Élet él és élni akar,
Nem azért adott annyi szépet,
Hogy átvádoljanak most rajta
Véres s ostoba feneségek.
Oly szomorú embernek lenni
S szörnnyűek az állat-hős igék
S a csillag-szóró éjszakák
Ma sem engedik feledtetni
Az ember Szépbe-szött hitét,
S akik még vagytok őrzön, árván,
Őrzők: vigyázzatok a strázsán.*

Ady Endre (1877–1919): Intés az őrzőkhöz

Az anyanyelv az önkifejezés lehetőségén túl az egész nép lelkének, észjárásának, történelmének, műveltségének, teremtő erejének és akaratának is foglalata.

Kosztolányi Dezső (1885–1936): Nyelv és lélek

*Oly korban éltem én e földön,
mikor besúgni érdem volt s a gyilkos,
az áruló, a rabló volt a hős, –
s ki néma volt netán s csak lelkesedni rest,
már azt is gyűlölték, akár a pestisest.*

Radnóti Miklós (1907–1944): Törredék

*Az én vezérem bensőmből vezérel!
Emberek, nem vadak –
elmék vagyunk! Szívünk, mig vágyat érlel,
nem kartoték-adat.
Jöjj el, szabadság! Te szülj nekem rendet,
jó szóval oktasd, játszani is engedd
szép, komoly fiadat!*

József Attila (1905–1937): Levegőt!

*Tudd meg:
szabad csak az, akit
Szó nem butít, fény nem vakít.
Se rang, se kincs nem veszteget meg,
Nyíltan gyűlölhet, átkozhat, szerethet,
A látszatot lenézi, meg nem óvja,
Nincs letagadni, titkolni valója.*

*Tudd meg:
szabad csak az, kinek
Ajkát hazugság nem fertőzi meg.
Aki üres jelszókat nem visít,
Nem áztat, nem ígér, nem hamisít,
Nem alkuszik meg. Hű becsületéhez,
Bátran kimondja, mit gondol, mit érez,*

Heltai Jenő (1871–1957): Szabadság

*Te megbecsülsz azzal, hogy fölfeded,
mi neked fölfedetett,
a jót, a rosszat, az erényt, a bűnt –
te bennünket növesztel, azzal,
hogy mint egyenlőkkel beszélsz velünk.
Ez – ez vigasztal!
Beh más beszéd ez!
Emberi, nem hamis!
A joggal erőt ad a legzordabbhoz is:
a kétségbeeséshez.*

Illyés Gyula (1902–1983): Bartók

A népköltészet, az irodalom után folytathatnánk a sort az alázat és a szeretet példaképeivel: a magyar szentekkel, nemzeti történelmünk nagyjaival, világhírű tudósainkkal, feltalálóinkkal, művészvilágunk kiemelkedő egyéniségeivel, népművészetünk östehetségeivel, a világ- és európai hírnevet szerzett sportolóinkkal, akiktől egy egész nemzet tanulhatott önzetlen hazaszeretetet, áldozatkészséget, emberi tisztességet, tenniakarást és következetes helytállást. Most mégsem ezt tesszük. Megemléztésükre csupán azért van szükségünk, hogy érzékeltessek: ezeréves fennállásunk óta milyen sokrétű és maradandó értéket teremtett népünk nemcsak saját hazája, hanem jogos büszkeséggel mondhatjuk, egész Európa, sőt a nagyvilág számára is.

Az Európához való csatlakozás – nem véletlenül – bennem *József Attilának*, a 20. század nagy magyar lírikusának *Tél* című versét idézi föl:

*Valami nagy-nagy tüzet kéni rakni,
Hogy melegednének az emberek.*

*Dalolna forró láng az égig róla
S kezén fogná mindenki földiét.*

*Azt a tüzet, ó jaj, meg kéne rakni,
Hogy fölengednének az emberek!*

Ez a jelképes tűzrakás 2004. május 1-jén majd be is következik. A „József Attila-i bizakodásnak” meg is lehet az alapja, ha a bentlévők és a belépők valóban egyenrangú partnernek tekintik egymást. Ha távol tartják magukat mindenfajta túlekedéstől, rivalizálástól. Ha képesek lesznek olyan kritikus önvizsgálatra, amelynek nyomán – a szóban forgó vers szavaival élve – megszabadulnának mindattól, „*ami antik, ócska*”, és irritálja más népek önértetét, igazságérzetét.

Személyes életsorsom jogán – mint Érsekújvár szülöttje, mint a benesi-dekrétum áldozata – azt kívánom, hogy a kiszámíthatatlanul föl-föllobbanó konfrontációk elkerülése végett maga az Európai Unió biztosítaná a nemzeteken belül élő etnikai kisebbségek jogait és védelmét. Egy ilyen állásfoglalás tenné igazán sebezhetetlenné és az egész világ számára példaképpé az Európai Uniót.

Nem árt azonban, ha mi is elgondolkodunk és számbavesszük, hogy nekünk mi a tenni-valónk, mit kell cselekednünk. Munkánk akad majd bőven!

- Tanulni más népektől sohasem szegény, sőt érdemes! Óvakodva persze a szolgálai utánzástól, az öncélú idegenmajmolástól.

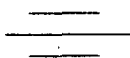
- Meg kell tanulnunk megbecsülni nemzeti értékeinket, hogy képesek legyünk elfogultság nélkül megbecsülni mi is a másokét.
- Sohasem feledkezhetünk meg arról, hogy nyelvében él a nemzet. Őriznünk kell ezért anyanyelvünk tisztaságát, gazdagítanunk kifejezőerejét, erősítenünk szemléletes alapjellegét.
- Megkülönböztetett tiszteletben kell tartanunk magyarságtudatunk erősítése érdekében országunk himnuszát, címerét, zászlaját és ezeréves múltunk valamennyi nemzeti ereklyéjét.
- Vállalunk kell határainkon belül és kívül: magyarságtudatunkat, együvé tartozásunkat, nemzeti évfordulóink tartalmas és méltó megünneplését.
- Nem feledkezhetünk meg történelmi egyházaink ezeréves múltunkban betöltött nemzetnevelő munkásságáról, magasszintű iskolakultúrájáról, széles körű karitatív tevékenységéről sem.
- Törekednünk kell az európai népek kultúrájának, történelmének, földrajzi adottságainak, különös nevezetességeinek, sajátos népszokásainak megismerésére, előtérbe helyezve közvetlen szomszédainkat.
- Ezért szélesítenünk kell idegennyelv-oktatásunkat, főképp pedig fokoznunk annak hatékonyságát, elsősorban a kommunikációs nyelvi készség fejlesztését, középpontba állítását.
- Nagy gondot kell fordítanunk a közelmúlt – tényeken alapuló, a legújabb kutatásokra támaszkodó – történelmének tanítására, megakadályozva ezáltal is a hamis és téves történelmi nézetek továbbélését.
- A lélekgazdagító esztétikai élmények érdekében jobban ki kell használnunk a különböző művészetek széles körű lehetőségeit: iskolán belül és kívül.
- Mindent meg kell tennünk, hogy olvasáskultúránk ismét méltó helyére kerüljön: társadalmi és iskolai gyakorlatunkban egyaránt.
- Néphagyományaink ápolása megköveteli, hogy érdeklődést keltsünk a folklór iránt, s megerősítsük az ilyen jellegű alkotókörök működését is iskoláinkban.
- A valóság tükrében tovább kell mélyítenünk, erősítenünk a hazafias, az erkölcsi, az érzelmi, a közösségi nevelés hatékonyságát.
- Mindennapjaink jelzései nyomán nagy gondot kell fordítanunk a modor, a beszédstílus, a viselkedéskultúra, a disztíngvált emberi magatartás kialakítására és fejlesztésére is.
- Élnünk kell az Európa adta lehetőségek kiaknázásával: az arra érdemes tehetségeink kibontakoztatása érdekében, hogy külföldről visszatérve itthon gyarapíthassák hazánk hírnevét és megbecsülését.
- Minden emberi tevékenység rangját a hozzáértés, a szakértelem, az értékteremtés és minőség adja. Így iskoláink munkájában is ennek középpontba állítása a legfontosabb feladatunk, különös tekintettel az új Nemzeti Alaptantervre.
- Mindenképpen növelnünk kell a tanulást, a munka szeretetét, a munka megbecsülését, s ezzel összefüggésben a lankadatlan szorgalom, a kitartás, munkafegyelem és felelősségérzet nélkülözhetetlen szerepét.
- Az egyre szélesedő európai horizont indokolttá teszi azt is, hogy kialakítsuk tanítványainkban a nagy elődök nyomán – *Apáczai Csere János* (1625–1659), *Misztófalusi Kis Miklós* (1650–1702), *Kőrösi Csoma Sándor* (1784–1842) – a maradandó értékekre való nyitottságot, fogékonyságot.
- Hatékonyabbá kell tennünk tanulóink kritikai készségét – saját jövőjük és mindannyiunk érdekében –, hogy elkerülhessék a sok irányból rájuk leselkedő veszélyeket és ezek következményeit.

A teljességre ugyan nem törekvő mondandóból úgy gondolom, hogy egyértelműen ki-világlik, melyek a legfontosabb célok és feladatok, s mit kell tennie most és a csatlakozás utáni években folyóiratunknak, szerkesztőségünknek.

Ha közös összefogással, akarással és megalkuvás nélküli következetességgel elvégezzük mindazt, amit itt felsorakoztattunk, akkor bátran elmondhatjuk *Vörösmarty Mihály*tal:

*„Mi dolgunk a világon? Küzdeni
Erőnk szerint a legnemesbékért.
Előttünk egy nemzetnek sorsa áll.
Ha azt kivítettük a mély sülyedésből,
S a szellemharcok tiszta sűgaránál
Olyan magasra tettük, mint lehet,
Mondhatjuk, térvén őseink porához:
Köszönjük élet! Áldomásodat,
Ez jó mulatság, férfi munka volt!”*
(Gondolatok a könyvtárban)

Hittel és őszinte szívvel erre csak azt mondhatom:
Adja Isten, hogy úgy legyen!

BÁCSI JÁNOS
igazgató
SZTE JGYTFK Gyakorló Ált. Iskolája
Szeged

Minőségbiztosítás az SZTE JGYTFK Gyakorló Általános Iskolájában

Bevezetés

Iskolánk nem pályázott arra, hogy mások segítségével, közreműködésével építse ki minőségbiztosítási rendszerét. Nem azért, mert félünk bármilyen külső ellenőrzéstől, megmértetéstől, hiszen sokszor önként jelentkezünk a különböző szintű tantárgyi mérésekre. Nevelőtestületünk nyitott, egy-egy tanévben sok tárgyból tart városi és megyei bemutató tanításokat. A zárótanításokon és azok elemzésén rendszeresen jelen vannak a tanszékek metodikusai, oktatói, az ő észrevételeik, folyamatos kontrolljuk eddig is segítette nevelő-oktató munkánkat. Meghívottként ott vagyunk a szaktanszékek értekezletein, jelen vagyunk az egyetem és a kar különböző rendezvényein.

Mindezek arra ösztönözték nevelőtestületünket, hogy egyhangúlag amellet foglaljunk állást, hogy önmagunk oldjuk meg a törvény által előírt minőségbiztosítási feladatokat.

Speciális feladattal kerülünk szembe, hiszen többfunkciós iskolánkknak a minőségbiztosítási rendszerét *három* területen kellett kidolgozni: